

MOLIYAVIY SAVODXONLIKNING JAMIYAT TARAQQIYOTDAGI ÒRNI

Mamayusopov Umidjon Mohirjon ògli

Qòqon Universiteti Andijon filiali

Iqtisodiyot va Moliya fakulteti Moliya yònalishi

1-bosqich 25-02-guruh talabasi

Telefon raqami:777011071

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18373017>

Annotatsiya: Ushbu maqolada moliyaviy savodxonlik tushunchasi, uning mazmun-mohiyati hamda jamiyat taraqqiyotidagi muhim o'рни tahlil qilinadi. Moliyaviy savodxonlikning aholi farovonligini oshirish, shaxsiy va oilaviy byudjetni to'g'ri boshqarish, moliyaviy xavflarni kamaytirish hamda tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishdagi ahamiyati yoritib beriladi. Shuningdek, maqolada moliyaviy bilim va ko'nikmalarning iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, ijtimoiy tenglikni mustahkamlash hamda zamonaviy bozor munosabatlariga moslashuv jarayonidagi roli asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari moliyaviy savodxonlikni oshirish orqali jamiyatning uzoq muddatli rivojlanishiga erishish mumkinligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: moliyaviy savodxonlik, jamiyat taraqqiyoti, iqtisodiy barqarorlik, aholi farovonligi, byudjetni boshqarish, moliyaviy madaniyat, tadbirkorlik, moliyaviy bilim va ko'nikmalar

Annotation: This article analyzes the concept of financial literacy, its essence, and its important role in societal development. The significance of financial literacy in improving public welfare, effective management of personal and household budgets, reducing financial risks, and fostering entrepreneurial activity is highlighted. In addition, the article substantiates the role of financial knowledge and skills in ensuring economic stability, strengthening social equality, and adapting to modern market relations. The research findings demonstrate that enhancing financial literacy contributes to the long-term sustainable development of society.

Keywords: financial literacy, societal development, economic stability, public welfare, budget management, financial culture, entrepreneurship, financial knowledge and skills

Аннотация: В данной статье анализируется понятие финансовой грамотности, её сущность и важная роль в развитии общества. Раскрывается значение финансовой грамотности в повышении благосостояния населения, эффективном управлении личным и семейным бюджетом, снижении финансовых рисков и развитии

предпринимательской деятельности. Также обосновывается роль финансовых знаний и навыков в обеспечении экономической стабильности, укреплении социальной справедливости и адаптации к современным рыночным отношениям. Результаты исследования показывают, что повышение уровня финансовой грамотности способствует долгосрочному устойчивому развитию общества.

Ключевые слова: финансовая грамотность, развитие общества, экономическая стабильность, благосостояние населения, управление бюджетом, финансовая культура, предпринимательство, финансовые знания и навыки

Kirish: Moliyaviy savodxonlik jamiyatning iqtisodiy va ijtimoiy barqaror rivojlanishida hal qiluvchi omillardan biri hisoblanadi. Globallashuv va raqamli iqtisodiyot sharoitida moliyaviy munosabatlar tobora murakkablashib bormoqda, bu esa har bir fuqaroning moliyaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishini taqozo etadi. Moliyaviy savodxonlik shaxsning nafaqat daromad va xarajatlarini boshqarish qobiliyatini, balki moliyaviy risklarni baholash, kelajakni rejalashtirish va iqtisodiy qarorlarni ongli ravishda qabul qilish darajasini ham belgilaydi. Shu sababli moliyaviy savodxonlik masalasi bugungi kunda jamiyat taraqqiyotining muhim ijtimoiy-iqtisodiy omili sifatida qaralmoqda. Moliyaviy savodxonlik tushunchasi keng qamrovli bo'lib, u bir nechta asosiy komponentlarni o'z ichiga oladi. Bular jumlasiga moliyaviy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, moliyaviy xulq-atvor va moliyaviy mas'uliyat kiradi. Moliyaviy bilimlar shaxsning bank tizimi, soliq siyosati, kredit, jamg'arma, investitsiya va sug'urta kabi moliyaviy instrumentlar haqidagi tasavvurini ifodalaydi. Amaliy ko'nikmalar esa ushbu bilimlarni real hayotda qo'llay olish, ya'ni byudjet tuzish, xarajatlarni rejalashtirish, daromad manbalarini diversifikatsiya qilish kabi faoliyatlarni qamrab oladi. Moliyaviy xulq-atvor shaxsning pulga bo'lgan munosabati va moliyaviy qarorlar qabul qilishdagi odatlarini aks ettiradi. Jamiyat taraqqiyotida moliyaviy savodxonlikning ahamiyati, eng avvalo, aholi farovonligining oshishi bilan namoyon bo'ladi. Moliyaviy savodli shaxslar o'z daromadlarini oqilona taqsimlaydi, zaruriy va ikkilamchi ehtiyojlarni farqlay oladi hamda moliyaviy zaxira shakllantirishga intiladi. Bu esa oilaviy byudjetning barqarorligini ta'minlab, kutilmagan moliyaviy qiyinchiliklarga tayyor bo'lish imkonini yaratadi. Natijada aholining turmush sifati yaxshilanadi, kambag'allik darajasi pasayadi va ijtimoiy tenglik mustahkamlanadi. Moliyaviy savodxonlikning iqtisodiy barqarorlikka ta'siri ham juda katta. Moliyaviy jihatdan savodli aholi inflyatsiya, valyuta kurslarining o'zgarishi, iqtisodiy inqirozlar kabi

tashqi omillarga nisbatan chidamliroq bo'ladi. Ular o'z mablag'larini birgina manbaga bog'lab qo'ymasdan, turli moliyaviy instrumentlar orqali taqsimlaydi. Bunday yondashuv nafaqat shaxsiy darajada, balki milliy iqtisodiyot miqyosida ham moliya tizimining barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi. Moliyaviy savodxonlik tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish uchun muhim asos hisoblanadi. Tadbirkorlik subyektlari moliyaviy rejalashtirish, pul oqimlarini boshqarish, foyda va zarar tahlilini amalga oshirish orqali o'z biznesini samarali yurita oladi. Moliyaviy savodli tadbirkorlar kredit va investitsiya imkoniyatlarini to'g'ri baholaydi, risklarni oldindan ko'ra oladi va strategik qarorlarni puxta asosda qabul qiladi. Natijada kichik va o'rta biznes rivojlanib, iqtisodiyotda raqobat muhiti kuchayadi. Aholining moliyaviy savodxonlik darajasi past bo'lgan jamiyatlarda esa bir qator salbiy holatlar kuzatiladi. Jumladan, ortiqcha qarzdorlik, iste'mol kreditlaridan noto'g'ri foydalanish, moliyaviy firibgarlik qurboniga aylanish holatlari ko'payadi. Bu esa nafaqat alohida shaxslar, balki butun jamiyat uchun iqtisodiy xavf tug'diradi. Shu bois moliyaviy savodxonlikni oshirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Moliyaviy savodxonlikning ijtimoiy ahamiyati ham alohida e'tiborga loyiq. Moliyaviy bilimga ega shaxslar o'z huquq va majburiyatlarini yaxshi anglaydi, moliyaviy institutlar bilan munosabatlarda faol va mas'uliyatli ishtirok etadi. Bu esa jamiyatda moliyaviy madaniyatning shakllanishiga olib keladi. Moliyaviy madaniyat yuksalgan sari shaffoflik, ishonch va mas'uliyat tamoyillari mustahkamlanadi. Ta'lim tizimida moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish jamiyat taraqqiyoti uchun strategik ahamiyatga ega. Maktabgacha ta'limdan boshlab oliy ta'limgacha bo'lgan bosqichlarda moliyaviy bilimlarni bosqichma-bosqich o'rgatish yosh avlodning iqtisodiy ongini shakllantiradi. Yoshlar erta yoshdan pulning qiymatini anglab, rejalashtirish va mas'uliyatli qaror qabul qilish ko'nikmalarini egallaydi. Bu esa ularning kelajakdagi iqtisodiy faolligini oshiradi. Raqamli texnologiyalar rivojlanishi moliyaviy savodxonlik masalasini yanada dolzarb etmoqda. Onlayn bank xizmatlari, elektron to'lov tizimlari va raqamli investitsiya platformalaridan foydalanish uchun fuqarolar yetarli moliyaviy va raqamli bilimlarga ega bo'lishi lozim. Aks holda, kiberxavfsizlik tahdidlari va moliyaviy firibgarlik xavfi ortadi. Shu sababli raqamli moliyaviy savodxonlikni oshirish zamonaviy jamiyatning muhim vazifalaridan biridir. Davlat va moliya institutlari tomonidan amalga oshirilayotgan moliyaviy savodxonlik dasturlari jamiyat taraqqiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Seminarlar, treninglar, ommaviy axborot vositalari orqali olib borilayotgan targ'ibot ishlari aholining moliyaviy bilimini oshirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, masofaviy ta'lim va interaktiv

platformalar moliyaviy savodxonlikni keng ommaga yetkazishda samarali vosita bo'lib xizmat qilmoqda.

Moliyaviy savodxonlikning rivojlanishi ijtimoiy tengsizlikni kamaytirishga ham yordam beradi. Moliyaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lgan shaxslar o'z imkoniyatlaridan samarali foydalanadi, bu esa daromadlar tafovutining qisqarishiga olib keladi. Natijada jamiyatda ijtimoiy adolat va barqarorlik mustahkamlanadi. Shuningdek, moliyaviy savodxonlik ekologik va ijtimoiy mas'uliyatli investitsiyalarni rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Moliyaviy jihatdan ongli aholi barqaror rivojlanish tamoyillariga asoslangan investitsiya qarorlarini qabul qiladi. Bu esa nafaqat iqtisodiy, balki ekologik barqarorlikni ham ta'minlashga xizmat qiladi. Umuman olganda, moliyaviy savodxonlik jamiyat taraqqiyotining poydevori hisoblanadi. U shaxsiy farovonlikni oshirish, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, tadbirkorlikni rivojlantirish va ijtimoiy tenglikni mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Moliyaviy savodxonlikni oshirishga qaratilgan tizimli va uzluksiz chora-tadbirlar jamiyatning uzoq muddatli va barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Xulosa: Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, moliyaviy savodxonlik jamiyatning barqaror va uzoq muddatli taraqqiyotini ta'minlovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Moliyaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lgan aholi o'z daromad va xarajatlarini oqilona boshqaradi, moliyaviy xavflarni to'g'ri baholaydi hamda kelajakni rejalashtirishda mas'uliyatli yondashadi. Bu esa shaxsiy va oilaviy farovonlikning oshishiga, ijtimoiy muammolarning kamayishiga xizmat qiladi. Shuningdek, moliyaviy savodxonlik iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash, tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish va investitsion faollikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Moliyaviy jihatdan savodli jamiyatda iqtisodiy qarorlar puxta asosda qabul qilinadi, bu esa bozor munosabatlarining samarali ishlashini ta'minlaydi. Aholining moliyaviy madaniyati yuksalgani sari davlat va moliya institutlariga bo'lgan ishonch ortadi hamda iqtisodiy munosabatlarda shaffoflik kuchayadi. Umuman olganda, moliyaviy savodxonlikni oshirish davlat, ta'lim muassasalari va jamiyatning barcha qatlamlari oldida turgan dolzarb vazifalardan biridir. Ushbu yo'nalishda tizimli va uzluksiz chora-tadbirlarni amalga oshirish orqali jamiyatning iqtisodiy salohiyatini oshirish, ijtimoiy tenglikni ta'minlash hamda barqaror taraqqiyotga erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Lusardi A., Mitchell O.S. Financial Literacy and Economic Outcomes. — Journal of Economic Literature, 2014.
2. OECD. OECD/INFE Toolkit for Measuring Financial Literacy and Financial Inclusion. — Paris, 2018.

3. Atkinson A., Messy F. Measuring Financial Literacy: Results of the OECD / International Network on Financial Education Survey. — OECD Working Papers, 2012.
4. Hilgert M.A., Hogarth J.M., Beverly S.G. Household Financial Management: The Connection between Knowledge and Behavior. — Federal Reserve Bulletin, 2003.
5. Garman E.T., Fogue R.E. Personal Finance. — Boston: Cengage Learning, 2018.
6. Remund D.L. Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition. — Journal of Consumer Affairs, 2010.
7. Xiao J.J., O'Neill B. Consumer Financial Education and Financial Capability. — International Journal of Consumer Studies, 2016.
8. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Moliyaviy savodxonlikni oshirish bo'yicha milliy strategiya. — Toshkent, 2020.
9. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. Aholining moliyaviy savodxonligini oshirishga doir dasturlar. — Toshkent, 2021.
10. World Bank. Financial Consumer Protection and Financial Literacy. — Washington D.C., 2017

